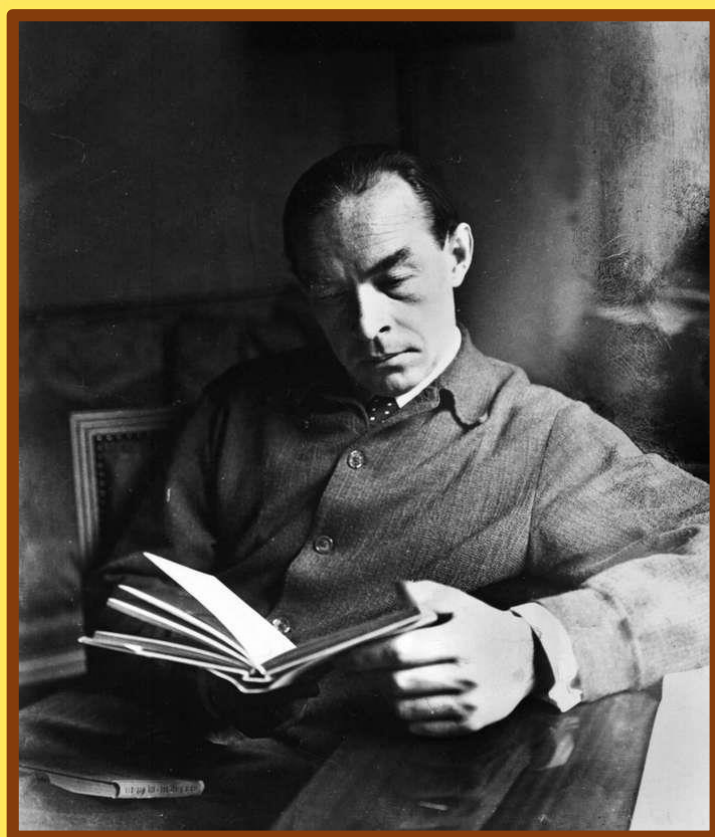

Письменник «втраченого
покоління»
Ерих Марія Ремарк

**125-р. від дня народження німецького
письменника**

1898-1970

Посттравматичний синдром тривалістю у століття

Наталка Сняданко

Події Першої світової війни не надто щільно вписані в українську історію. Принаймні в досі ще актуальну прорадянську її версію, на якій усі ми вирости. У тій версії була лише одна справжня війна – Велика Вітчизняна – така собі оказковлено-спотворена версія Другої світової. Але попри те всі ми росли і на книгах Ремарка. Навряд чи хоч когось замолоду не зачепив «На Західному фронті без змін», навряд чи були такі, хто не перечитував «Три товариші», навіть якщо для багатьох описана у романах війна і залишилася якось трохи абстрактною – позачасовою, великою хоча і не вітчизняною. Але, можливо, є у тому якась універсальна рація – адже будь-яка війна у суті своїй абсурдна, позбавлена сенсу і не несе з собою нічого, окрім трагізму скалічених доль цілого покоління.

Ерих Пауль Ремарк, який писав під псевдонімом Ерих Марія Ремарк, став одним із письменників так званої літератури втраченого покоління. Далекі не всі вони увійшли до радянського канону, і багатьох вдалося відкрити для себе уже значно пізніше. Джеймс Джойс, Джон Дос Пассос, Томас Еліот, Річард Олдінгтон, Гемінгвей, Фітцджеральд...

«На Західному фронті без змін» став третім за рахунком романом, який описував у книгах події власного життя – досвід війни у вісімнадцятилітньому віці, повернення і травма нового пристосування до мирного життя, приреченість на «інакшість» – протягом всього подальшого існування. Головного героя звати, як і письменника, Паулем. Цей роман спершу отримав відмову видавництва, але після того, як його було-таки надруковано в одній із берлінських газет, книга розійшлася накладом понад 1,3 мільйони примірників лише за рік. Ясна річ, була екранізована, ясна річ, із пом'якшенням задуманого автором трагічного кінця. В останньому кадрі глядач бачить не смерть головного героя, а руку, яка тягнеться за метеликом. У нацистській Німеччині Ремарка звинуватили у пацифізмі й заборонили як фільм, так і книгу. Повернутися до публіки роман і фільм змогли аж у 50-х роках. Нацисти позбавили громадянства і самого автора, тож він був змушений емігрувати у 1938-му році до Швейцарії, а згодом – до США, де й отримав громадянство. Став своїм у Голлівуді. Зустрів Полетт Гаддард, із якою одружився у 1958-му році після двох попередніх шлюбів із однією і тією ж жінкою – Юттою Цамбона (із Юттою у них були вільні стосунки, які не заважали обом мати й інших коханців). Відомими стали романи Ремарка з Лені Риффеншталь, знаменитою режисеркою пропагандистських фільмів, та з Марлен Дитрих. Із останньою Ремарк познайомився у 1930-х роках у Венеції.

Другий роман, опублікований у цьому видання, – «Повернення». Він перекладається українською вперше. Його тематика – усе той же посттравматичний синдром юнаків, які повертаються з війни і не можуть пристосуватися до світу, в якому жили раніше. Автобіографічний досвід автора знову відчутний у тексті. Головного героя звати Ернст; повернувшись додому з війни, він закінчує вчительські курси для ветеранів і влаштовується на роботу в сільську школу. Пропрацювавши рік, він

повертається додому і намагається влаштувати своє життя, працюючи на різних роботах, але відчуття безсенсовності всього, що відбувається довкола, не полишає його. Досвід роботи у клініці для душевно хворих (Ремарк грав на органі у церкві біля клініки) описаний в одному з епізодів роману, коли бойові друзі відвідують у клініці побратима Гізекке. (Окрім досвіду роботи з душевнохворими сам Ремарк працював муляром, водієм-випробувальником у фірмі, яка продукувала шини, професійним автогонщиком, журналістом, перевозив надгробні пам'ятники).

У 1937 році був виданий інший знаменитий роман Ремарка – «Три товариші», який часто вважають найзворушливішим і найсентиментальнішим його текстом. Це, звичайно ж, історія кохання, яке може врятувати від самотності, але беззахисне у жорстокому світі. Ця історія настільки захопила Френсіса Скотта Фітцджеральда, автора сценарію фільму за цим романом, що протягом усієї роботи над фільмом алкогольно uzалежнений Фітцджеральд залишався абсолютно тверезим.

Теза Ремарка про приреченість втраченого покоління наскрізна майже для всіх його романів. Герої або гинуть на війні, абор стають каліками, нездатними до повноцінного існування, або ж скоюють самогубство, не в змозі подолати посттравматичний синдром. Впоратися з дійсністю, подолати наслідки війни у власній психіці неймовірно важко, але необхідно – для того, щоб відродитися зовсім іншою людиною, здатною просто і невимушено тішитися найпростішими життєвими радощами.

Книги Ремарка, які зберігаються у фонді бібліотеки ОІППО

Бібліографія творів Ремарка

1. Ремарк Е.-М. На західному фронті без змін. Повернення, Три товариші : романи / Ерих Марія Ремарк; пер. з нім. К. Гловацької, Н. Сняданко, М. Дятленко, А. Плюто; передм. Н. Сняданко; худож. О. Семякін. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 912 с.: іл.
2. Ремарк Е.-М. Час жити і час померати. Люби ближнього твого. Тіні в раю: романи / Ерих Марія Ремарк; пер. нім.; худож. О. Семякін. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 960 с.: іл.
3. Ремарк Е.-М. Чорний обеліск. Тріумфальна арка. Ніч у Лісабоні: романи / Ерих Марія Ремарк; пер. з нім. Є. Поповича, М. Дятленка, А. Плюто; худож. О. Семякін. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 912 с.: іл.
4. Ремарк Е.-М. Життя у позику. Мансарда мрій. Іскра життя: романи / Ерих Марія Ремарк; пер. з нім. Ю. Винничука, Ю. Микитюк, Х. Николин; худож. О. Семякін. -- Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. – 736 с.: іл.

Бібліотека ОІППО

червень, 2023 р.